

Zpravodaj

VÝCHODOČESKÉ POBOČKY

České společnosti ornitologické
při Východočeském muzeu v Pardubicích

- * *pozdávka VVT 2009 „Podél Opatovického kanálu“*
- * *výzva k mapování ptáků v Hradci Králové*
- * *letní kroužkování labutí 2009*
- * *podzimní exkurze VČP ČSO*
- * *zápis z výroční schůze 7.3.2009*
- * *čápi*

48
2009

„Čas letí jako bláznivý, já nechytím ho ani vy...“, jak se zpívá v jedné nejmenované české písni. Alespoň mně to tak připadá, když si uvědomím, že před poměrně krátkým časem jsem se nechal přemluvit, abych kandidoval do výboru naší pobočky, a „najednou“ už pracuji ve výboru dalším, ze dvou pětín obměněným.

Nechci znovu bilancovat předchozí období z pozice zaujatého člověka, to už na tomto v místě v minulém čísle Zpravodaje provedl David Číp jako odstupující místopředseda, a tak se omezím na poděkování všem, s nimiž jsme měli možnost spolupracovat při řešení problémů všelijakých (ať už výzkumných, ochrannářských či „pouze“ organizačních...), a zároveň vyslovím přání, aby tato spolupráce nadále fungovala a hlavně byla efektivní jako doposud.

Pokud nemám uvádět jen fráze a zmínit v této souvislosti naše další plány, chceme nadále zkvalitňovat web VČP, což se neobejde bez práce jeho redakční rady ani bez příspěvků z Vašich řad, a v této souvislosti dokončit práci na vytvoření databáze hnízd čápů bílých. Dále výbor plánuje zachovat lety osvědčené akce, jako je například výzkumný a vzdělávací tábor (VVT), byť v posledních letech probíhal za poněkud menší účasti. Také na letošek připravujeme exkurzi do zajímavého místa východních Čech, postupně získáváme další podklady pro zajištění (prodloužení) ochrany přehradní nádrže Rozkoš, spolupráce s polskými kolegy na značení labutí se „přehoupá“ do své druhé poloviny, konečně jsme se též dočkali adekvátní reakce ze strany Lesů ČR ohledně ochrany doupných stromů a tak dále... Některým ze zmíněných témat se speciálně věnujeme i v tomto Zpravodaji.

Omlouvám se, úvodník, který čtete, je možná trochu suchopárnější, než by si probíhající jarní sezóna zasloužila, ale snad mi to prominete a budete pokračovat v čtení článků dalších, zaměřených již konkrétněji a především na náš společný zájem – totiž výzkum a ochranu ptáků.

Krásné jaro i léto přeji jménem nového výboru a s mnohými brzo nashle při VVT či dalších různých příležitostech.

Martin Fejfar

SLOŽENÍ NOVÉHO VÝBORU VČP ČSO

Po volbách na výroční členské schůzi VČP ČSO, konaných 7. 3. 2009, bude výbor pobočky pracovat v tomto složení:

Martin FEJFAR: předseda a statutární zástupce

Milan JANOUŠEK: místopředseda

Jiří MACH: hospodář

Světлана VRÁNOVÁ: jednatel a statutární zástupce

Michal PEŠATA: člen výboru

POZVÁNKY NA AKCE

VVT 2009 „**PODĚL OPATOVICKÉHO KANÁLU**“ – *praktické informace*

TERMÍN: (28.) 29. – 31. květen 2009

SRAZ ÚČASTNÍKŮ: v pátek v 8.00 u hlavní brány autocampu Buňkov v Břehách, nebo následující dny ráno a v podvečer tamtéž (přesné informace získáte na telefonu uvedeném níže).

Předpokládané zakončení akce bude kolem nedělního poledne.

UBYTOVÁNÍ: Autocamp Buňkov v obci Břehy (3 km severně od města Přelouč), kde bude možno využít noclehu v dvoulůžkových pokojích v ubytovně (220,- Kč za pokoj/noc), v chatkách pro 4 osoby (520,- Kč za pokoj/noc) nebo ve vlastním stanu (50,- za stan/noc). Podrobnosti můžete najít na www.bunkov.cz. Bohužel ve stejném termínu se v campu koná celostátní setkání lodních modelářů, ale pořadatelé slibují, že vrčení lodních motorků bude slyšet jen přes den, kdy zase my budeme v terénu. Ubytování je možné již od čtvrtedního večera.

PROGRAM: Terénní ornitologický průzkum rybníčních lokalit, lesních komplexů a starých říčních ramen v širším okolí středověkého vodního díla – Opatovického kanálu. Konkrétně by se pozornost měla soustředit na následující dílčí lokality:

rybník Černý Nadýmač – lesní rybník, letošní jaro polovypuštěný, vodní kanály v sousedství. Očekávané druhy: vodouš kropenatý, volavka bílá, orel mořský.

rybníky Truhličky, Trhoňka, Tichý, Skříň, Rozhrna – soustava produkčních i extenzivně užívaných rybníků. Očekávané druhy: hohol severní (letošní pozorování nasvědčují hnízdění), bukač velký, bukáček malý, chřástali, možná i jeřábi popelaví.

rybníky Sopřečský, Strašovský, Buňkov – velké rybníky většinou v bezlesé krajině. Očekávané druhy: husa velká, bukáček malý, potápka roháč, čejka chocholatá.

lesní komplex S od obce Břehy – hodnotné lipové doubravy. Očekávané druhy: lejsek bělokrký, strakapoud prostřední, holub doupňák, včelojed lesní.

lesní komplex J a JV od obce Rohovládova Bělá a SV od obce Kasalice – borové lesy s příměsí dubu. Očekávané druhy: skřivan lesní, datel černý, překvapením může být i lelek lesní.

stará říční ramena na pravém labském břehu, vč. Slavíkových ostrovů. Očekávané druhy: slavík obecný, slípka zelenonohá, dudek chocholatý, lejsek šedý, strakapoud malý, možná i krutihlav obecný.

otevřená krajina mezi lokalitami výše uvedenými. Očekávané druhy: strnad luční, moták lužní, čejka chocholatá, možná i jeřábi popelaví.

Přesnou náplň a rozdělení úkolů stanovíme až na místě podle aktuální situace v terénu, Vašeho zájmu a konečného počtu zúčastněných.

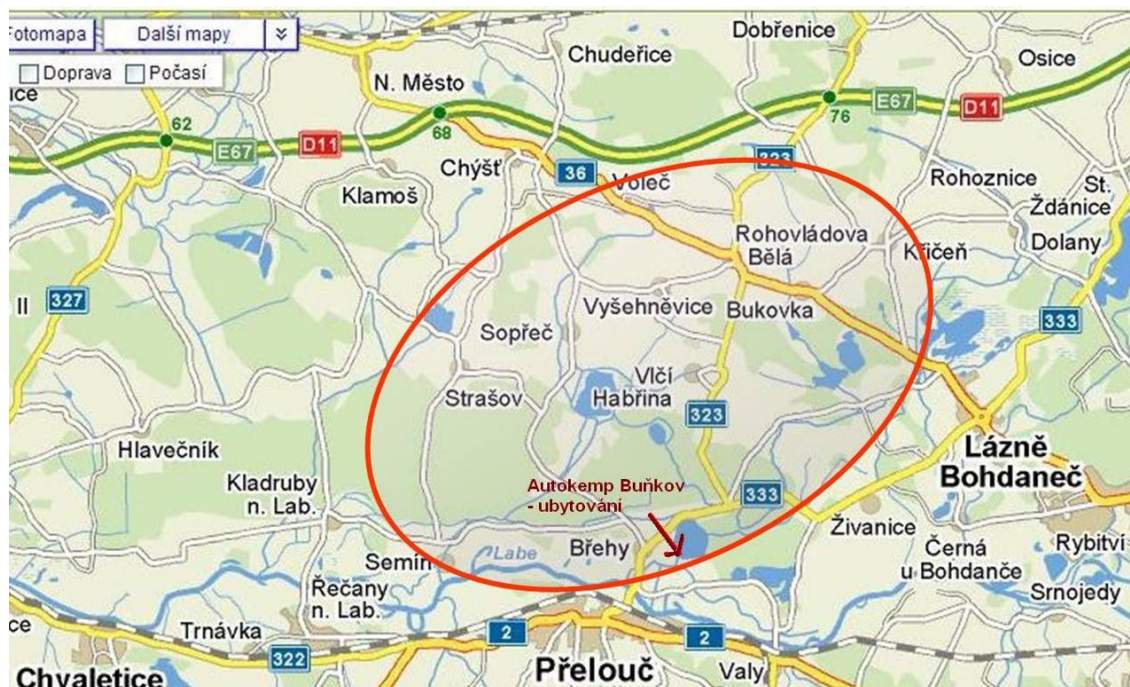
Pro účastníky bude připravena mapa zájmového území. K dispozici budou i místa ve služebních automobilech. Terén je rovinatý a tudíž vhodný k pohybu na terénním bicyklu.

Prosíme zájemce, aby z organizačních důvodů nahlásili svoji účast na VVT **do 22. 5. 2009**, a to buď na adresu naší pobočky (e-mail: vcpcso@centrum.cz) nebo na adresu pověřené osoby, V. Lemberka (e-mail: lemberek@vcm.cz) – pokud možno s uvedením předpokládané doby svého pobytu.

Kontaktní telefon na V. Lemberka: **605 053 698 (POZOR - číslo bude funkční až po 20.5.2009).**

Těšíme se na viděnou.

za organizátory Vladimír Lemberk

orientační vymezení operačního prostoru VVT 2009 „PODÉL OPATOVICKÉHO KANÁLU“

AKCE „LABUTÍ LÉTO 2009“

Jak jsme informovali již v minulém čísle Zpravodaje, chceme v letošním roce zimní kroužkování labutí doplnit rovněž o kroužkování labutích rodin na východočeských hnízdíštích a pelichaništích. Součástí kroužkování tradičně bude i sběr biometrických dat odchycených ptáků, což může přinést zajímavé výsledky. Naším cílem bude okroužkovat co největší množství hnízdících dospělých ptáků a jejich mláďat na vodních plochách v obcích i na menších rybnících na území obou našich krajů. Kroužkování kromě toho plánujeme také v Pardubicích na nádrži Bajkal, kde se celoročně zdržuje nehnízdící hejno labutí a kde zároveň jsou labutě v rámci našeho projektu kroužkovány v zimě.

Akce je plánována na dny **25. 8. – 1. 9. 2009** a za polskou stranu se jí zúčastní sedm členů PwG OTOP, které znáte ze zimních akcí. Kroužkování začne na okrese Náchod, kde jej bude ve dnech 25. – 26. srpna za českou stranu organizačně zajišťovat Tomáš Diviš. V následujících dnech bude pokračovat v CHKO Železné hory ve spolupráci s Františkem Bártou, v Pardubicích a na dalších místech Pardubického a Hradeckého kraje. Kde konkrétně, to v nemalé míře záleží i na vás.

Pro maximální efektivitu akce je bezpodmínečně nutné mít předem zmapovanou situaci na rybnících a vodních plochách, abychom mohli jít „na jisto“. V tomto ohledu přivítáme spolupráci každého z vás – prosíme, abyste na adresu pobočky nebo na níže uvedenou adresu S. Vránové zasílali informace o místech, kde v letošním roce labutě hnízí nebo o místech tradičních pelichanišť. Situaci ale bude nutné zkontrolovat ještě bezprostředně před akcí, protože některé labutí rodiny po vyvedení mláďat lokality opouštějí. Důležitá ovšem jsou i negativní hlášení (tedy informace o tom, kde labutě letos nejsou). Zasláné údaje přepisujeme do tabulky, kterou výhledově umístíme na webu pobočky.

Jako vždy samozřejmě přivítáme rovněž praktickou pomoc v terénu. Prosíme zájemce, aby se hlásili i u S. Vránové na adrese sve.crow.crow@volny.cz nebo na telefonu 775 390 005, kde rovněž získáte informace o konkrétním čase a konkrétních místech, kde se budeme pohybovat. Aktuální informace v rámci možností zveřejníme i na webu.

Každý člověk, který bude v labutím projektu spolupracovat, bude průběžně mailem dostávat zpětné zprávy o labutích, které byly okroužkovány za jeho účasti.

Světlana Vránová & Paweł T. Dolata

PODZIMNÍ EXKURZE POBOČKY V ROCE 2009

Při rozhodování kam letos za ptáky v rámci členské exkurze Východočeské pobočky ČSO, měli „staří“ i „mladí“ členové výboru dilema. Opakovat loňskou vícedenní exkurzi a vyrazit za ptáky za hranice nejen všedních dnů, ale i za ty skutečné – nebo se uskrovnit a hledat ptačí křídla na některé nám známé lokalitě? Nakonec jsme se rozhodli pro pokus o zavedení tradice, kdy jeden rok uskutečníme náročnější výlet, třeba i na více dní, a druhý rok navštívíme lokalitu tzv. místní. Poté co byl takto zúžen výběr míst pro letošní exkurzi, nebylo už příliš těžké nalézt asi nejvýznamnější lokalitu vodních ptáků na území bývalého Východočeského kraje. Volba padla na **údolní nádrž Rozkoš**.

Mnohým členům pobočky velmi dobře známé místo, dlouhé roky ornitology sledované, nabízí zejména v období tahu možnost pozorovat velké množství zajímavých a také vzácných druhů vodních ptáků. Údolní nádrž Rozkoš byla dostavena v roce 1969 a stala se s rozlohou přibližně tisíc hektarů největší vodní plochou ve Východočeském kraji. V rámci České republiky jí co do velikosti náleží osmé místo. Je samozřejmé, že takto velká vodní plocha se stala silným magnetem pro mnoho vodních ptáků. Avifaunu území zhodnotil ve své práci nejlépe dlouholetý předseda pobočky Ing. Pavel Žďárek (Sborník Východočeské pobočky České společnosti ornitologické č. 9 z roku 1987). V posledních letech je Rozkoš předmětem zájmu mnoha dalších ornitologů i birdwatcherů, připomenuli bychom zde třeba Aloise Holuba nebo Jaroslava Vaňka. I z jejich „dílny“ pochází mnoho zajímavých pozorování. Je nám milou povinností poděkovat Pavlou Žďárkové a poslední jmenovanému za to, že se uvolili vést exkurzi členů pobočky v letošním roce.

Exkurze se bude konat **v sobotu 17. 10. 2009**. Sraz účastníků bude v **9.00 hodin v obci Šeřeč**, odkud zkontrolujeme především Domkovskou zátoku a okolí dělicí hráze. Trasa exkurze bude upravena dle aktuálního stavu hladiny, výskytu ptáků a zájmu návštěvníků exkurze.

Milan Janoušek

Zapojte se do sledování hnízdění čápů bílých ve východních Čechách

V loňském roce se nám s vaší pomocí úspěšně podařilo vytvořit základ pro obnovenou databázi východočeských hnízd čápů bílých. Původní databázi založil a téměř 30 let až do roku 2006 spravoval pan Bohumil Rejman. Po tříleté pauze jsme se rozhodli na jeho dílo navázat.

V hnízdni sezóně 2008 se podařilo díky vaší široké spolupráci podchytit většinu v současné době existujících hnízd a na většině z nich zjistit aktuální stav obsazenosti a výsledků hnízdění. Více než polovina hnízd byla také v terénu zaměřena. Během zimních měsíců se podařilo kartotéku pana Rejmana převést do elektronické podoby. V letošní sezóně jsme se s vaší pomocí snažili zachytit data přiletů čápů. U řady hnízd se to podařilo, u mnohých bohužel ne.

V současné době čápi sedí na vejcích a v průběhu následujících 14 dnů by mělo začít líhnutí mláďat. Prosíme vás, abyste sledovali hnízda ve svém okolí a hlásili počty mláďat, stejně jako jakékoliv další okolnosti ohledně průběhu hnízdění čápů. Data o obsazení hnízd a jakékoliv další informace můžete posílat z formuláře, který naleznete na webu pobočky. Můžete též posílat maily na adresu pomarina@seznam.cz, případně svá pozorování můžete sdělit telefonicky Josefovi Vránovi (491 423 053, 602 138 787).

Všechna data o hnízdění čápů jsou dosud ukládána na web pobočky, kde je naleznete pod odkazem Čápi. Naše vize spuštění samostatného „čapího webu“ se ale pomalu blíží k naplnění. V současné době je připravována aktualizovaná verze našich webových stránek, která posune možnosti webu na novou úroveň. Po dokončení aktualizace budou čapí stránky odděleny na samostatný web.

Světlana Vránová & Josef Vrána

Zapojte se do mapování hnízdniho rozšíření ptáků Hradce Králové

V letošním roce bylo zahájeno v pořadí druhé mapování hnízdniho rozšíření ptáků v Hradci Králové. Poprvé proběhlo podobné mapování v letech 1985 - 89 pod vedením Ing. Milana Černého. Tato práce bohužel nebyla dosud publikována.

Vzhledem k tomu, že od konce prvního mapování uplynulo již 20 let, rozhodli jsme se akci zopakovat. Současné mapování organizuje OKHK (Ornitologický klub Hradce Králové) s koordinátorkou Kateřinou Svádovou (z katedry biologie Pedagogické fakulty Univerzity Hradce Králové a katedry zoologie Přírodovědecké fakulty UK).

Pracujeme podle metodiky, upravené dle metodiky mapování hnízdniho rozšíření ptáků v celostátním měřítku (Šťastný et al. 1987). Základní čtverec síťového mapování jsme pro účely Hradce Králové rozdělili na 64 menších čtverců o rozloze přibližně 1,5 x 1,5 km. Stejná metodika byla použita i v Pardubicích (Vránová et al. 2007) a v Praze (Fuchs et al. 2002). Katastrální území Hradce Králové zasahuje do 54 takto vzniklých čtverců, které budou mapovány v průběhu tří hnízdni sezón (2009, 2010 a 2011). V první sezóně se mapování jednotlivých kvadrátů účastní 14 ornitologů, kteří přislíbili zpracování všech 54 čtverců. Doufáme ale, že se zapojí i další ornitologové, např. nahlášením příležitostných pozorování hnízdění jednotlivých druhů. Kromě stěžejního mapování v období hnízdění se budeme snažit shromáždit co nejvíce informací o výskytu ptáků na území Hradce Králové i v mimohnízdni době, především co se týká období zimování. Období zimování je ale velice špatně definovatelné a pro každého ptáka představuje něco jiného, také se jedinci většiny druhů pohybují na větším území. Proto budeme v mimohnízdni období pouze zaznamenávat, které druhy přibližně v jakých denzitách se na území Hradce Králové v tom kterém období vyskytly. Po ukončení mapování budou výsledky vyhodnoceny a publikovány, včetně srovnání s výsledky mapování prvního.

Výsledky z první sezóny mapování hnízdního rozšíření ptáků v Hradci Králové budou prezentovány na podzimní schůzi Východočeské pobočky ČSO. Pokud máte zájem dozvědět se více již nyní, najdete podrobnější informace na webu Východočeské pobočky ČSO (naleznete zde podrobnější informace o metodice, mapu města s kvadráty, mapu obsazenosti kvadrátů a formuláře druhové karty a karty pro příležitostné záznamy).

Prosíme tedy všechny ornitology, aby se pokud možno do mapování v Hradci Králové zapojili.

Literatura:

Fuchs, R., Škopek, J., Formánek, J., Exnerová, A. 2002: Atlas hnízdního rozšíření ptáků Prahy. *Consult, Praha*.

Šťastný, K., Randík, A., Hudec, K., 1987: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČSSR 1973/77. *Academia, Praha*.

Vránová, S., Lemberk, V., Hampl, R. 2007: Ptáci Pardubic. Mgr. Alice Janečková. *Východočeská pobočka České spol. ornitologické při VČM a Východočeské muzeum v Pardubicích*.

Kateřina Svádová, koordinátorka mapování

Zapojte se do sledování hus velkých

Na rok 2010 je připravován Monitoring hnízdního rozšíření a početnosti hnízdících párů hus velkých (*Anser anser*) v ČR. V letošním roce bude výhodné zjistit lokality hnízdění, kam se husy rozšířily po r. 2000. Uvítáme, pokud nám zašlete pozorování hus velkých z období III. - V. měsíce 2009 (a pozorování z let předešlých), která mohou svědčit o obsazení hnízdní lokality. Velmi nám to pomůže pro výzkum v následujícím roce. Napište nám také, budete-li ochotni se účastnit sčítání hnízdících párů v roce 2010. Metodický postup a další podrobnosti s Vámi dohodneme.

Za Pracovní skupinu na výzkum hus v ČR Michal Podhrazský

Kontakty:

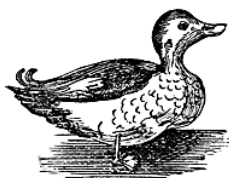
BcI. Michal Podhrazský, corax@seznam.cz, 724 518 102,
Přírodovědecká fakulta, Karlova univerzita, Viničná 7, 128 44 Praha 2

Zapojte se do sledování netypicky zbarvených kachen divokých

Milí kolegové, rádi bychom obrátili vaši pozornost ke stále se rozšiřujícímu fenoménu na našich vodách, jímž jsou netypicky zbarvené kachny divoké. S takovými jedinci se nejčastěji setkáme v zimním období na městských řekách nebo na rybnících v parcích. Ale např. v Pardubicích se bíle zbarvené samice kachen zdržují celoročně. Častokrát takové netypicky zbarvené jedince můžeme pozorovat v párech a z některých místech ČR existují zdokumentované případy hnízdění.

Tématem netypicky vybarvených kachen se zabývá polský kolega, prof. Włodzimierz Meissner z univerzity v Gdaňsku. Na základě akce „Kříženec roku 2007“, kterou vyhlásila polská Skupina pro výzkum vodních ptáků KULING (<http://www.kuling.org.pl/>) se podařilo shromáždit od široké veřejnosti velké množství fotek netypických kachen všemožných vizáží. Kolega Meissner materiál roztřídil do skupin a pokusil se alespoň u některých ptáků určit jejich možný původ. Prozatím se jedná pouze o návrh klasifikace, nikoliv o vědecké pojednání! Nicméně materiál je nesmírně zajímavý a vhodný i pro naše využití.

Do galerie na webu jsme umístili fotografie všech typů „bastardů“, které jsme dosud shromážдили. Děkujeme autorům, kteří poskytli své fotografie. Téměř polovina fotografií pochází z archivu Jiřího Šafránka z MOS v Přerově. Prakticky všechny zdokumentované případy z ČR se dají zařadit do některé z kategorií, popisovaných Meissnerem, ale máme dokonce i některé, které on dosud nezaznamenal.

Chtěli bychom vás vyzvat, abyste při svých pozorováních věnovali netypicky zbarveným kachnám divokým pozornost. V minimálním případě prosíme o zaslání zprávy kdy a kde a za jakých okolností byl jedinec pozorován a jak vypadal. Vodítkem vám v tomto případě může být materiál prof. Meissnera, kdy se můžete pokusit vámi pozorovaného ptáka zařadit do některé jím stanovených kategorií. V lepším případě je samozřejmě dobré zaslat fotografii. V ideálním případě je dobré sledovat početní (procentuální) zastoupení nenormálních ptáků v populaci (zimující, popř. hnízdící) v daném místě. Zvláště cenné pak by byly případné údaje o hnízdění takových ptáků, doplněné fotografiemi.

Svá hlášení a fotky prosím zasílejte na adresu pobočky nebo na mou adresu sve.crow.crow@volny.cz a uvádějte: datum a místo pozorování okolnosti (zda byl pták v páru, sám, v hejnu, hnízdil...) kdo jej pozoroval / fotil.

Věříme, že shromážděný materiál v budoucnu bude moci posloužit jako podklad pro seriózní zpracování a zodpovězení otázky, nakolik jsou tyto ptáci hrozbou pro populace našich normálních divokých kachen.

Přeložené materiály prof. Meissnera naleznete na webu www.vcpsco.cz v sekci Výzkum – Zbarvení kachen divokých. Případným zájemcům jej mohu na vyžádání zaslat ve formě pdf. Doposud shromážděné fotografie naleznete na webu pod odkazem Fotogalerie – Výzkum.

Světlana Vránová

ZEMŘEL RUDOLF NEVEČEŘAL

Pana Rudolfa Nevečeřala z Bítovan jsem znala od dětství a vždycky jsem ji ho velmi vážila. Chce to kus odvahy vydat se na setkání 70 nadšených ornitologů, vydržet na celé schůzi a přitom nic z toho, co se tam řeší neslyšet... Když jsem s ním koncem března dělala u příležitosti jeho 65. narozenin e-mailový rozhovor pro web, nikdy by mě nenapadlo, že jej už nikdy neuvidím. Pojďme si tohoto obdivuhodného muže krátce připomenout ukázkou z onoho rozhovoru.

Pane Nevečeřale, jste zakládajícím členem pobočky a patříte k nejpravidelnějším návštěvníkům schůzí. Znáte vás od dětství a připadá mi, že se vůbec neměníte a nestárnete. Vůbec bych vám nehádala tolik let. Cítíte se na svůj věk?

Věk? Cítím se někdy na 18 a 80 zároveň, jak kdy, to když něco začne "vrzat". Jistěže si i já Vás pamatuji jako školačku, s Vaší sestrou a hlavně Vaší maminkou...

Ornitologie je obor, který je pro většinu z nás neodmyslitelně spjatý se sluchem. Co vás, jako neslyšícího, vedlo k tomu, že jste se začal zabývat zrovna ptáky?

To musím vysvětlit. V ČR jsem asi jediný neslyšící ornitolog ... Neslyším vůbec, ale až do 20 let jsem slyšel normálně. Narukoval jsem na vojnu jako "schopen bez vady" – a teprve tam jsem ve druhém roce služby ohluchl. Sloužil jsem na Šumavě, na "čáře", proto mne podezřívali ze simulace. Strávil jsem 3/4 roku ve vojenské nemocnici v Plzni. Sluch jsem ztratil zcela a přes páteř vypověděly také nohy, nechodil jsem. Pak cvičit, berle, hole – pomalu zlepšení, ale sluch byl ztracen nenávratně. V té nemocnici mi byla dlouhá chvíle. Nechal jsem si poslat silonové nitě a „necoval“ jsem odchytové sítě. Tenkrát nebyly ke koupi. A to, že jsem se těšil na ptáky, až mne pustí domů, mi myslím dost pomohlo.

Pojďme se teď vrátit k pobočce. Říkali jsme už, že v ní jste od začátku. Dokonce jste dlouhá léta zastával důležitou „funkci“...

Od roku 1962 jsem členem ČSO a kroužkovatelem. Do pobočky jsem vstoupil při jejím vzniku a léta jsem pak pomáhal hlavně jako tiskař. Zhotovil jsem většinu pozvánek na schůze a plakátků k různým akcím, a to "bez požehnání shora". Nebylo to jednoduché.

Nemýlím-li se, jste už v důchodu, ale mohl byste nám ještě říct, kde jste pracoval?

Ano, jsem důchodce a "pracuji" už jen doma. Mám tři výuční listy (strojní zámečnick, fotograf, tiskař) a Střední průmyslovou školu strojnickou, to vše v Transportě Chrudim, kde jsem pracoval do začátku 80. let. Potom jsem působil na odboru školství ONV – zase jako tiskař a fotograf.

Vím o vás, že se zabýváte fotografováním. Proč své fotky více neukazujete? Třeba na schůzích pobočky, tady na webu a nebo třeba na vlastních webových stránkách?

Fotografie je moje třetí řemeslo a zároveň koníček. Fotil jsem kde co. Teď ale vidím, co mi v archivu chybí a na co naopak byla škoda filmů. O prezentaci, kterou zmiňujete, budu muset popřemýšlet. Uvidíme.

...určitě máte i nějaké další koníčky...

No, těch mám celou stáj! Problém je, když se chcete na všech povořit. Takže: knihy, příroda jako celek, ptáci, les, myslivost a kynologie, tramping, motorismus, zahrádka... To vše dělat i fotit, a navíc devatero řemesel, která jsem musel zvládnout, když jsem vlastnoručně přestavoval a modernizoval domek kde bydlíme. Že bych se někdy nudil – nepamatuji.

(celý rozhovor i s fotografiemi naleznete na webu www.vcpcso.cz pod odkazem Rozhovory)

„Věděl to, nebo ne?“ – ta otázka se mi často vrací. Na základě jeho vyprávění o sobě jsem získala pocit, že by nám pan Nevečeřal mohl pomoci při tvorbě našeho webu. Na dopis s nabídkou ke spolupráci mi odpověděl: „Nemohl bych slíbit teď nic – začátkem dubna nastupuji do IKEM v Praze a vůbec nevím, co bude dál. Asi mi vymění nějaké "potrubí", možná i záklopku v pumpě, uvidíme. Upřímně ale, nijak se netěším“. Byl to poslední dopis, který jsem od něho dostala.

„Pan Rudolf Nevečeřal zemřel 11. dubna 2009, necelé tři týdny po svých narozeninách. Bude nám na schůzích chybět.“

Světlana Vránová

K ČEMU VYZÝVÁ VÝCHODOČESKÉ ORNITOLOGY PARTNER VČP ČSO?

Před třinácti lety byla uzavřena smlouva mezi Východočeskou pobočkou ČSO a Východočeským muzeem v Pardubicích, díky které se naše občanské sdružení dostalo pod křídla stabilní instituce s bohatým zázemím, které můžeme využívat. Uplynulé roky tuto spolupráci prověřily jako spolehlivou a výhodnou především pro naši pobočku. Aby i druhý partner této dohody pocítil nějakou výhodnost vzájemného vztahu, rád bych připomněl k čemu se tehdejší výbor podpisem Dohody zavázal.

1. Členové VČP ČSO při VČM v Pardubicích se budou dle svých možností podílet na tvorbě zoologických sbírek muzea, a to především kadávery, hnízdy, ev. vejci.
2. Členové VČP ČSO při VČM v Pardubicích poskytnou své faunistické údaje o výskytu a hnízdění ptáků do zoologické databáze muzea.
3. Členové VČP ČSO při VČM v Pardubicích budou dle svých možností spolupracovat na tvorbě přírodovědných výstav ve VČ muzeu.

Jak by taková pomoc mohla vypadat konkrétně?

Ad 1. Tradičním způsobem dokumentace je v muzeích pořizování preparátů uhynulých zvířat. V současné době se jedná takřka výhradně o vycpávání náhodně nalezených kadáverů. Pokud naleznete čerstvě uhynulého živočicha a útlocit či okolnosti vám to dovolí, uložte kadáver do papírového sáčku nebo zabalte do čistého papíru a z hygienických důvodů ještě do sáčku igelitového. Přiložte cedulku s jednoduchými údaji o lokalitě, datu nálezce a jménu nálezce. Sáček

s nalezeným živočichem uschovejte doma v mrazničce a při nejbližší schůzi VČP ČSO či cestě přes Pardubice jej vezměte s sebou. Je také možné tento transport realizovat okamžitě, vždy je ovšem dobré se předem ujistit, že v muzeu bude mít kdo váš „nález“ převzít – volejte 466 799 246 (V. Lemberk) nebo mailujte na leंबरk@vcm.cz.

Ad 2. Faunistické údaje našich členů se v současné době shromažďují v databázi na našich webových stránkách a ty zajímavější jsou otiskovány ve sborníku Panurus. Nemáte-li možnost vkládat svá pozorování elektronicky, lze je posílat v „papírové“ podobě na adresu Východočeské pobočky ČSO do VČ muzea, Zámek 2, 530 02 Pardubice.

Ad 3. Tuto část spolupráce v současné době asi pracovníci muzea mnohokrát nevyužijí. Po vybudování stálé přírodovědné expozice se krátkodobé výstavy s přírodovědnou tematikou ve VČM téměř nebudují.

Věřím, že toto připomenutí povede k dalšímu zlepšení vztahů mezi naší pobočkou a novým vedením Východočeského muzea v Pardubicích.

Vladimír Lemberk

ROZKOŠ – LOKALITA PTÁKŮM ZASLÍBENÁ VČERA, DNES – A ZÍTRA (?)

(aktuální stav poznání a právní ochrany tohoto díla)

Vážení kolegové, mnozí z vás jistě znají plochu vodní nádrže (VN) Rozkoš nejen jako modrou skvrnu „východočeského moře“ z map, ale především jako jednu z významných ornitologických lokalit. Nakonec, ne náhodou jsme tomuto bez nadsázky fenoménu věnovali (byť nepřímou, přes ptáky zde žijící) část poslední schůze naší pobočky a zároveň na ni chystáme podzimní exkurzi – viz samostatný článek v tomto Zpravodaji. Biologická hodnota VN byla před časem potvrzena vyhlášením přechodně chráněné plochy ve východní části její „spodní“ (jižní) zátopy.

Přechodně chráněná plocha (PCHP), jak už sám termín napovídá, má omezenou časovou platnost. V případě Rozkoše je právní ochrana vymezena desetiletým obdobím 1. 4. 2002 – 31. 3. 2012. Končí tedy sice až za tři roky, nicméně pro zajištění jejího pokračování to dlouhá doba rozhodně není. Zvláště pak, můžeme-li očekávat komplikace v průběhu příslušného správního řízení!

Z uvedených důvodů se výbor VČP ČSO rozhodl již v dostatečném předstihu zajistit odborné podklady pro prodloužení statutu PCHP, v lepším případě pro vyhlášení zvláště chráněného území (ZCHÚ) ve smyslu platného znění zákona č. 114/1992 Sb. Prvním krokem bylo zpracování zprávy o ornitologickém průzkumu za roky 2007 a 2008, kterou připravil náš kolega Jaroslav Vaněk (a která navázala na obdobnou zprávu autorů Pavla Žďárka, Václava Kozy a Karla Dohnala z roku 2006, bilancující prvních pět let existence PCHP). Ukazuje se, že údajů opodstatňujících vyhlášení ZCHÚ je již nyní dost, zejména z doby tahu. Abychom byli do jednání o dalším osudu Rozkoše náležitě „vyzbrojeni“ a abychom měli údaje pro případnou revizi hranic, paralelně jsme zadali monitoring hnízdních populací části východního pobřeží a navazujícího území. Výzkum by měl postihnout roky 2009 a 2010 a zpracovateli konečného výstupu jsou již výše zmínění J. Vaněk s P. Žďárkem.

A jaký očekáváme další postup? Aktuálně připravujeme oficiální podnět na příslušné orgány ochrany přírody – pro PCHP jím je Odbor životního prostředí MÚ v Novém Městě nad Metují a pro ZCHÚ Odbor životního prostředí a zemědělství KÚ Královéhradeckého kraje - směřující k pravomocnému správnímu rozhodnutí, vyhlášení ochrany v jedné z uvedených kategorií. Mezitím nás samozřejmě čeká dlouhá cesta jednání a dohadů o hranicích, podmínkách hospodaření ve vlastní nádrži i v okolí, omezení vstupu ve vybraných částech a tak dále. Doufejme, že na jejím konci nebude právně i fakticky horší stav, než je tomu v současnosti, a že se v mnohém dokonce podaří situaci i zlepšit.

Martin Fejfar

KRAJINOU PTAČÍCH KŘÍDEL, aneb PTÁCI VÝCHODNÍCH ČECH OBJEKTIVEM LUBOŠE KADEŘÁVKA

Foyer Jiráskova divadla 27. 4. – 30. 6. 2009

Východočeská pobočka ČSO aktivně participuje na řadě akcí, které mají kromě primárních cílů rovněž přínos v tom, že propagují pobočku jako takovou. Kromě špičkového webu, tradičních počinů jako Vítání ptačího zpěvu či Ptačího festivalu, se pobočka angažuje i v jiných, méně obvyklých či úžeji zaměřených aktivitách. Expozice fotografických obrazů Luboše Kadeřávka „Krajinami ptačích křídel“, která od 27. dubna probíhá ve foyer Jiráskova divadla v Novém Bydžově, je jednou z nich.

Výstava je koncipována jako cyklus portrétů ptáků, rozdělený dle lokalit, kde byly snímky pořízeny. Řada fotografií vznikla na tradičních ornitologických lokalitách jako ÚN Rozkoš (Náchodsko), rybník Šmatlán (Pardubicko), Třesický rybník (Novobydžovsko) či na odkalovacích nádržích v Českém Meziříčí (Náchodsko). Expozice představuje obrazy, které autor pořídil na Králověhradecku a Pardubicku, často nedaleko od vašich domů, nezdědka na místech přímo ohrožených lidskou činností. Informační panely, které jsou nedílnou součástí výstavy, návštěvníkům v první řadě představí ornitologicky atraktivní lokality, na nichž autor své snímky pořizuje, a v druhé řadě upozorní na místní nejpalčivější aktuální problémy z hlediska ochrany přírody (mj. kauza PP Na plachtě, záměr Ptačí rozkoš na Rozkoši apod.). Základní informace získá návštěvník i o systému územní ochrany v České republice (vč. Natury 2000).

Luboš Kadeřávek (* 1977) se fotografii věnuje od roku 1999. Zájem o přírodu – a zejména o ptáky – ho přivedl v roce 2006 k jejich portrétům. Jméno Luboše Kadeřávka coby fotografa bude jistě mnohým z vás neznámé. Výstava „Krajinou ptačích křídel“ je autorovou první samostatnou fotografickou prezentací.

Výstavu pořádá Jiráskovo divadlo v Novém Bydžově ve spolupráci s Východočeskou pobočkou České společnosti ornitologické.

Více informací na www.luboskaderavek.com nebo na www.vcpcso.cz

Lukáš Kadava

Slavík modráček – jedna z fotografií L. Kadeřávka, vystavených do 30. 6. 2009 ve Foyer Jiráskova divadla v Novém Bydžově.

ZÁPIS Z ČLENSKÉ SCHŮZE, KONANÉ 7. 3. 2009 NA ZÁMKU V PARDUBICÍCH

Začátek schůze se tentokrát opozdil o něco více, než obvykle. Předseda **Martin Fejfar** zahájil schůzi v 9.00 a na úvod vzpomenul tři bývalé členy pobočky, kteří zemřeli v průběhu uplynulého roku: pana Jaromíra Kosteckého z Černé za Bory, pana Bohuslava Hladíka z Polné a Petra Hůlku z Prahy. Památku zesnulých kolegů necelých 70 přítomných uctilo minutou ticha. Poté po velmi krátkém úvodním slovu hned začal úvodní přednáškový blok, zaměřený tentokrát na racky a rybáky.

Hned první přednáška **Václava Kozy** „*Determinace velkých a problematických druhů racků*“ vzbudila velký zájem. V. Kozu pomoci fotografií ukazoval změny ve vybarvení racků v průběhu prvních let života a v průběhu roku a také upozorňoval na znaky, podle nichž je možné jednotlivé druhy rozlišit. Dal nám doporučení, čeho je třeba si při determinaci všimnout a poradil determinaci „finty“. Přednáška byla již v průběhu doplňována poznámkami z pléna a po ní se rozvinula diskuse. **Jaroslav Vaněk** příspěvkem „*Dlouhokřídlí na Rozkoši*“ na předřečníka plynule navázal. Na Rozkoši je hnízdní kolonie 1500 - 2000 párů racků chechtavých, od roku 2006 zde hnízdí nejméně 2 páry racka černohlavého. Z rybáků se nejhojněji vyskytuje rybák černý. Při přednášce jsme si mohli zavzpomínat na staré časy, protože kolega Vaněk hovořil bez použití power pointu či jiné techniky. Přesto jeho příspěvek byl stejně zajímavý, jako ostatní moderně pojaté prezentace. Na závěr J. Vaněk promítl několik fotografií, na nichž demonstroval obtížnost identifikace některých druhů. V podobném duchu se neslo i vystoupení **Jiřího Macha** „*Dlouhokřídlí na Svitavsku*“. Rovněž na Svitavsku je pravidelně hnízdicím druhem racek chechtavý a v letech 1997 – 2002 zde pravděpodobně rovněž hnízdilo několik párů racka černohlavého. Náš hlavní host **Karel Poprach** vystoupil s přednáškou „*Poznámky k rozšíření a biologii racka černohlavého v ČR*“. Ve své prezentaci představil některá hnízdiště racků černohlavých v ČR, ukázal typické a atypické zbarvení vajíček a kuřátek racků černohlavých a chechtavých, pohovořil o projektu barevného značení na hnízdištích a konstatoval, že racek černohlavý se u nás stále šíří a hnízdišť přibývá. Dopolední tematický blok uzavřel **Martin Fejfar** příspěvkem „*Přehled hnízdění racka chechtavého ve východních Čechách*“. Na základě shromážděných dat demonstroval drastický úbytek hnízdišť ve VČ, kdy v průběhu přibližně 30 let poklesl počet hnízdišť z původních více než 60 na dnešních pouhých 7. Pouze na 3 místech (Rozkoš, Bohumileč, Rzy) čítá hnízdní kolonie více než 1000 párů.

Ke všem tematickým příspěvkům se rozvinula hojná diskuse.

Ve 12.00 **Martin Fejfar** připomněl, že o přestávce je poslední možnost hlasování o složení nového výboru pobočky, pozval jménem odstoupujícího výboru všechny přítomné na pravý a nefalšovaný volební guláš a vyhlásil přestávku.

Posilnění gulášem jsme se sešli v poněkud prořídlelém počtu – část kolegů nás během přestávky opustila. **Jiří Zajíc** promítl několik fotografií (např. zimoviště kalousů v Hradci Králové nebo orla mořského, nalezeného otráveného karbofuranem). **Jakub Vrána** ve svém příspěvku shrnul nejzajímavější pozorování z „pidikonference“ za rok 2008. **František Bárta** představil území, v němž se bude odehrávat letošní VVT s názvem „Kolem Opatovického kanálu“. **Světlana Vránová** informovala o aktualizaci adresáře VČP ČSO a o novinkách na webu pobočky a poté v krátké prezentaci shrnula výsledky letošního kroužkování labutí v Pardubicích a Hradci Králové, prováděného společně s polskými kolegy. **Martin Fejfar** seznámil přítomné s výsledky správních řízení, kterých se pobočka účastnila během roku 2008. Zástupce ČSO z Prahy **Václav Zámečník** vyřídil pozdravy ze sekretariátu ČSO a předal informace a pozvánky:

30.5. - 6.6. 2009 v Havraníkách v NP Podyjí proběhne kurz ornitologie pro začátečníky „Členové členům“

20. - 23.4.2009 se na Třeboňsku uskuteční kurz pro uchazeče o získání kroužkovací licence

Z úst V. Zámečníka zazněla i nová výzva k zapojení se do monitoringu čejek chocholatých.

Poté předseda volební komise **Miloš Mareček** informoval o výsledku voleb do výboru VČP ČSO. Bylo voleno 5 členů výboru ze 6 kandidátů, platné byly volební lístky, kde bylo zatrženo 1 - 5 jmen. Volební komise ve složení Miloš Mareček, Karel Dohnal a Radek Pražák sečetla volební lístky a oznamuje:

Celkem bylo odevzdáno 76 hlasovacích lístků, z toho 3 byly neplatné. Členy výboru VČP ČSO pro následující volební období byli zvoleni:

Martin Fejfar

Milan Janoušek

Jiří Mach

Michal Pešata

Světlana Vránová

Martin Fejfar nejprve poděkoval jménem odstupujícího výboru za přízeň a spolupráci, s níž se výbor po celé své funkční období setkával, aby v zápětí poděkoval jménem výboru nově zvoleného za svěřenou důvěru.

Závěr schůze patřil přednášce **Milana Janouška a Jakuba Vrány** o jejich únorové cestě do Tuniska.

Schůze skončila ve 14.10 hod.

Zapsala: Světlana Vránová, jednatelka

SLAVIČÍ DOUŠKA

Ze života slavíka

...Jakmile rozkvěte jaro, musí zpěvem zápasiti se svými sousedy, aby se stal milencem, chotěm a otcem; veliký souboj talentův vzplane mezi soky: zápas trvá čtrnáct dní. Všichni chtějí zvítězit neb umřít; zpívají, aby se uzpívali... Osud přemoženého jest strašný, horší nežli smrt. Musí prchnouti, opustiti kraj, zemi; musí přidružiti se k ptactvu nižšímu; místo zpěvu počne žvatlat; musí na sebe zapomenout, a přimísiti se k rodu sprostému, neznaje brzy ani řeči své, ani jeho. Často potkáváme se s takovými vyhnanci, kteří mají toliko podobu slavíčí.

Ale zahrnutí soka není učiněno ještě nic. Třeba líbiti se; třeba skloniti ji k sobě. Rozkošná doba, sladké nadšení nového zpěvu, který dotkne se srdečka pyšného a plachého, a za svobodu dá lásku!... Zkouška, kterou v jiných družích ptactva samička vznáší na samečka, jest, aby jí pomáhal při vydlabávání neb stavění hnízdečka, aby se osvědčil, že jest obratný a schopný, že chce a dovede dbáti o rodinu. Datlík stane se z dělníka umělcem, z tesaře stane se řezbářem.

Avšak bohužel! slavík nemá této zručnosti; on neumí nic. Nejdrobnější ptáček má zobák, křídlo a nožku stokrát obratnější nežli on; on nemá nic, toliko hlas: v něm skvěje se jeho síla, v něm jest nepřemožitelný. Ostatní ptáci mohou chlubit se svými činy; ale jeho dílo jest zpěv...

(úryvek z textu neznámého obdivovatele slavičího zpěvu, který vyšel v roce 1866 v České včele, příloze časopisu Květy, číslo 2; časopis tehdy vycházel pod redakcí Vítězslava Hálka a Jana Nerudy)

Milí přátelé, přijměte toto unikátní vyznání mistru pěvci jak pobídku k zájmu o krále pěvců – slavíka.

Pavel Kverek

ZPRAVODAJ – interní periodikum *Východočeské pobočky České společnosti ornitologické při Východočeském muzeu v Pardubicích* (kontakt: Zámek č. 2, 530 02 Pardubice, www.vcpcso.cz, e-mail: vcpcso@centrum.cz, účet: KB a.s. Pardubice, 19-8214740297/0100). Číslo sestavila: Světlana Vránová. Ilustrace slavík © Alice Janečková, sýkořice vousatá © Jana Kuřová. Příspěvky zasílejte na adresu pobočky Zámek 2, 530 02 Pardubice nebo na e-mail vcpcso@centrum.cz.